

DEMOKRACIJA

„NIČESAR NI, KAR BI BILO
BOLJ ŠKODLJIVO KOT SO FRAZE O
MIROLJUBNOSTI NARODOV. VSE TO
JE SAMO SLADKO SANJARJENJE!“
V. I. LENIN, 1918

Leto XI. - Štev. 48

Trst - Gorica, 1. decembra 1957

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Človeštvu v vednost in opomin Še nekaj pripomb

Dva moskovska proglasa, za komuniste zaobljubi, za druge grožnji

Ko je Hitler objavil »Mein Kampf«, so mnogi smatrali to knjigo za gočo propagandno čtivo, ki vsebuje prazne obljube in pozive. Menili so, da je pač napisano zato, da elektrizira množice, ne pa z namenom, da bi njegov avtor to kdaj poskušal uresničiti. Usoda je hotela drugače. Hitler je točko za točko uresničeval svoj program, toliko lažje, ker so celo odgovorni državniki bili prepričani, da kot politik ne bo hodil po poti, ki jo je tako odkrito vnaprej naznačil. Samo s skrajnim naporom vseh svojih sil in s potoki krvi je svobodni svet preprečil, da bi nacistični Führer izpeljal svoje načrte do kraja.

Danes pa svet ni več tako naiven. In nevarno bi bilo, ko bi bili To nam dokazuje na eni strani odmev, na drugi pa vsebina dveh prav gotovo zgodovinskih proglašev, ki so jih izdali komunisti kot rezultat svojega srečanja in posvetovanja v Moskvi, kjer so se zbrali na proslavo štiridesetletnice revolucije, ki jih je prva pripeljala na oblast.

Delegacije komunističnih partij, ki so bile v Moskvi, so namreč izkoristile svoj obisk za obravnavanje vprašanj, ki jih zanimajo. In kot rezultat teh vprašanj so ob koncu preteklega tedna objavili Manifest miru in Deklaracijo partij dvanajstih dežel. Manifest so podpisale delegacije vseh komunističnih strank iz raznih delov sveta, ki so se udeležile moskovskega romanja, tudi Jugoslavija. Deklaracija pa je podpisala samo dvanajst komunističnih strank, ki so v svojih državah na oblasti, vendar brez Jugoslavije, s katero bi jih sicer bilo trinajst. Manifest podaja skupno komunistično gledanje na najvažnejše mednarodne probleme, medtem ko je Deklaracija namenjena, da postane novo sveto pismo komunistične taktike in politike prihodnjih let. Jugoslavija naj bi deklaracije bajne ne hotela podpisati, ker so v njej obsojili revizionizem.

Manifest miru

Da Jugoslavije pri odklonitvi podpisa na Deklaracijo gotovo niso vodili obziri do Združenih držav, dokazuje že sam Manifest miru, ki izredno ostro obtožuje Ameriko. Komunisti z Manifestom pogreva svojo mirovno ofenzivo, ker se zavedajo, kako ljuba so ljudem takšna stremjenja. Pri tem seveda ugotavljajo, da Sovjetska zveza, Kitajska ali katerekoli socialistična dežela sploh ne morejo ogroziti miru, ker so tam »na oblasti« delavci in kmetje, ki so v vseh vojnah prispevali največje žrtve. Zagotavljajo, da socialistične dežele ne bodo nikomur vsilili svojega družbenega reda. Ko nato še krepko pohvalijo moč in vlogo Sovjetske zveze in Ljudske Kitajske, pa prehajajo v Manifestu miru na oster napad proti Združenim državam in sploh zahodnemu svetu. Pravilo, da so »na vojni interesi«, da o vojni sanjarijo kapitalistični monopolisti... Pod pritiskom teh kapitalističnih monopolov, zlasti ameriških, vladajoči krogi nekih kapitalističnih držav odklanjajo predloge o razorožitvi... Na tisoče časnikov in radijskih postaj dan za dnem trdi narodom Združenih držav, Velike Britanije, Francije, Italije in drugih kapitalističnih dežel, da »svetovni komunizem« baje ogroža njihovo svobodo, njihov način življenja in njihov mirni obstoj. Manifest konča s pozivom, naj narodi zaupajo komunistom, ki ponujajo roko »vsem ljudem dobre volje«.

Kako se to in še mnogo podobnega bere v listini nad podpisom komunistične Jugoslavije, ki so jo prav Združene države in druge »kapitalistične dežele« v najtežjih trenutkih širokogrudno pomagale, ne da bi zato od trenutnih oblastnikov zahtevale najmanjšo spremembo njihovega komunističnega režima ali odstop od neblokovske zunanje-politične linije, je posebno vprašanje. Če se bo po tem, kar je izšlo v Moskvi, našel še kdo, ki bo trdil, da je Titovo, Kerdeljovo ali Rankovičovo srce bolj na strani Zahoda kot na strani Kremlija, potem takemu res samo Bog pomaga, kajti dokazal bo, da si sam ne more.

Deklaracija partij dvanajstih dežel

Kar se same komunistične miroljubnosti tiče, pa je še bolj poučna Deklaracija partij dvanajstih dežel. Razdeljena je na štiri dele.

V prvem napoveduje neizogibno zmago komunizma, ki je izpričal, »da je mnogo boljši družbeni sistem kot kapitalizem«. Kako, nam dokazuje beda živčih ljudi in reke beguncev, ki nikakor ne marajo usahniti!

V drugem delu obravnava Deklaracija ohranitev miru in seveda poziva na odpor proti Združenim državam, v katerih skušajo »nekateri agresivne skupine« zbrati okoli sebe vse reakcionarne sile sveta. Zahod naj bi bil kriv za tekmo v oboroževanju. In to naj bi verjeli potem, ko smo doživeli državni udar na Češkem, n-pad na Koreji, likvidacijo svobode in neodvisnosti vseh vzhodnoevropskih ne-

rodov, ki so se znašli v sovjetskem vplivnostnem območju? Seveda, za gospodarje Kremlija je danes imperialist in tako rekoč vojni zločinec vsak, ki se količkaj pripravlja, da se v primeru potrebe upre sovjetskemu načrtu.

V tretjem delu obravnava Deklaracija, odnose med komunističnimi deželami. Pri tem poudarja enotnost komunistične skupnosti, pravi pa, da morajo komunistične in delavske partije socialističnih dežel uporabljati splošne zakone, ki usmerjajo socialistično revolucijo in socialistično izgradnjo v skladu s konkretnimi pogoji teh dežel, pri čemer se morajo ena od druge učiti in izmenjavati izkušnje. S tem je posameznim komunističnim partijam in režimom priznana avtonomija, ki je pa močno omejena z naslednjim odstavkom, v katerem je rečeno, da je za komuniste glavna nevarnost revizionizem. Revizionisti pa so za komuniste vsi, ki so pripravljeni zavreči Leninova načela o partijski organizaciji, predvsem pa načelo partijskega centralizma, z drugimi besedami in točneje partijske diktature. To so tisti, »ki hočejo — kakor pravi Deklaracija — spremeniti komunistično partijo iz borbeno revolucionarne organizacije v neke vrste debatno društvo«. S tem so komunistični veljaki sodili vse Džilase, razne naivneže, ki verujejo v možnost demokratizacije komunizma, pa tudi Gomulko, ki je šel v svojem »revizionizmu«, vsaj pred letom dni, veliko daleč kot Tito, ki te deklaracije ni podpisal.

V četrtem delu poziva Deklaracija socialiste, naj sodelujejo s komunisti, napoveduje še enkrat zmago komunizma, do katere pa lahko pride na »mirne« in na »nemiroljube« načine. Značilni sta ti dve besedi, s katerima se komunistična miroljubnost končno popolnoma razkrije!

Deklaracija ugotavlja, da ima delavski razred v nekaterih deželah vse možnosti, da doseže večino v parlamentu in s tem pretvori to ustanovo iz orodja izkoriščevalcev v orodje, ki naj koristi delovnemu ljudstvu. »Toda v razmerah, ko se vlada« oči razredni zatekajo k nasilju nad ljudstvom — pravi Deklaracija —, je nujno potrebno imeti pred očmi tudi drugo možnost — nemiroljubi prehod v socializem. Leninizem uči, zgodovinska izkušnja pa potrjuje, da se vladajoči razredi ne odrečejo prostovoljno oblasti. Stopnja surovosti in oblike razrednega boja v teh razmerah ne bodo toliko odvisne od proletariata, kolikor od odpora reakcionarnih krogov proti volji pretežne večine ljudstva, odvisna bo od uporabe nasilja teh krogov v tej ali oni etapi borbe za socializem.«

Govorica Deklaracije je več kot odkrita: komunisti napovedujejo, da morajo zmagati, da morajo povsod zmagati. Če se kdo temu upira, naj si sam pripiše po-

Dogodki po svetu

PREOSNOVE AVSTRIJSKIH SOCIALISTOV. V Solnogradu so na kongresu zborovali avstrijski socialisti. Posebna komisija je izdelala načrt za popolno preobnovo strankinega programa. Avstrijski socialisti, tako pravi osnutek novega programa, niso danes več razredna stranka marksističnega obdobja v preteklosti, pač pa ljudska stranka vseh delovnih ljudi. Svojo preobnovo utemeljujejo avstrijski socialisti z dejstvom, da se je moderna družba popolnoma drugače razvijala, kakor pa je to napovedoval Karel Marx v svojem komunističnem manifestu. Marksizma pa avstrijski socialisti s tem niso povsem zavrgli, pač pa so se od njega močno oddaljili. Strankin ideolog Kautsky je na neki tiskovni konferenci izjavil, da današnji socializem ne more več uspešno delovati s starimi marksističnimi pojmovanji in predstavami. Demokratizmi marksizem je po zgodovinskih vidikih nezdružljiv s komunizmom, zato pa je tudi naučnikovitejša sila proti komunizmu. Demokratizmi socializem je v nasprotju s starim avstrijskim marksizmom pripravljen sodelovati z vsemi verskimi in svetovnomazorskimi gibanji. Po novih socialističnih načelih morajo biti sindikalne organizacije nepolitične ustanove, pristop pa prostovoljen.

NOVI NACRTI ZA SKUPNO EVROPSKO ARMADO. Za 16. december je sklicana v Parizu konferenca vladnih poglavarjev vseh članic organizacije NATO. Francoski zastopniki so izdelali osnutek za vzpostavitve vseh vojaških sil in virov. Nemški zunanji minister von Brentano je o tej zadevi razpravljal v Washingtonu z zunanjim ministrom Dullesom. Novi načrt zasleduje naslednje cilje: 1) Čim večjo integracijo, posebno vojaških sil in odgovarjajočih pomožnih sredstev za vzpostavitev »Evropske armade«. 2) Kljub temu bi posamezne države ohranile v omejenem obsegu pravico samoodločanja. 3) Koordinacija političnih in vojaških sil, ki

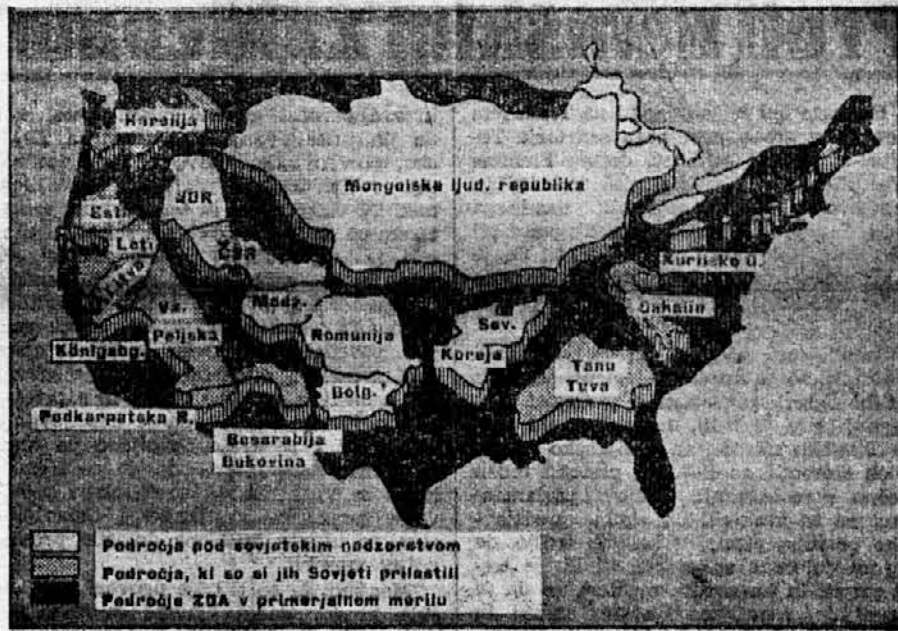
sledice, kajti če ne bo šlo zlepa, bodo komunisti prigrabili oblast zgrda, ne izbira-joč sredstva. Komunizem mora prevladati, pa naj bo na »miroljubne« ali »nemiroljube« načine. Moskovski Manifest miru in Deklaracija partij dvanajstih dežel torej nista proglasa miru in koekzistencije, temveč prava vojna napoved vsemu nekomunističnemu svetu, ki v tem položaju ne sme in ne more storiti drugega, kot da strne svoje vrste v povečani skrbi za svojo varnost. To je edino realno tolmačenje in neizogibni zaključek, ki ga narekujejo obe moskovski poslanici.

Eisenhower bolan

V Washingtonu je Bela hiša pretekli torek objavila, da je predsednik Eisenhower obolen na zaprtju majhne možganske arterije, zaradi česar ni mogel govoriti. Težava pa se je že v prvih 24 urah precej zmanjšala. Obolenost, ki je lažjega in prehodnega značaja, pripisujejo posledicam prejšnjih srčnih napadov, ki jih je predsednik Eisenhower utrpel.

Vprašanje razorožitve

Veliko vprašanje razorožitve se še vedno ni premaknilo z mirne točke, čeprav je Glavna skupščina Združenih narodov z veliko večino potrdila predlog za ustanovitve razorožitvenega odbora 25 članic, v katerem bi bili zastopani tudi Jugoslavlja in Italija.

POZOR! Rusi, Poljaki, Bolgari, Čehi, Slovaki in drugi številni podjarmljenet, NE POZABITE: »Če nekateri pripovedujejo, da nekateri narodi še niso zreli za samostojnost, se jim lahko samo posmehne.« HRUŠČEV 21. V. 1956.

pa je ne bi smele zavirati birokratične ustanove.

NEMIR NA BLIŽNJEM VZHODU. Egiptovski diktator Naser udarja z divjo silo po propagandnem bobnu proti mali Jordaniji, ki se je pred poljudnim letom po zaostali mladega in energičnega kralja Huseina ubranila egiptovskega varstva. Pisani in kričaji v Kairu obklopujejo sedaj Huseina in njegovo družino z najnevarnejšimi posrkami. Javno hujskajo državljane k umoru kraljevske družine. Naser uspešno izkorišča nezadovoljstvo palestinskih beguncev, t. j. dve tretjini jordanskega prebivalstva, da bi prekinil ne preveč trden jordanski prestol. Tu ne gre samo za jordanski prestol, pač pa za zahodni položaj v predobli petrolejskih vrelcev. V Moskvi se še vedno pogaja egiptovski vojni minister Amer z boljševiški poglavarji. Medtem pa Naser pridno lovi in zapira komuniste po vsem egiptovskem ozemlju. Pesek v oči Američanom, saj se ameriški ravnatelj Svetovne banke, mr. Black, pogaja v Kairu za dolarska posojila egiptovskemu diktatorju.

TUDI SOVJETSKI TOPOLI NE RASTEJO V NEBO. Prvi vsebinski potnik, si bivaška pisca Lafka, je v sputniku št. 2 poginila »zaradi pomanjkanja kisika«. Pred tem so sovjetski in tudi naši komunisti na dolgo in široko kričali, da bodo pisce katapultirali na zemljo. S tem seveda ne bi smeli podcenjevati ruskih raziskovalcev in učencov. Le komunistični propagandisti so pomembno potrdili svojo resnoljubno veljavo, in to zadoštuje. **ZAMENJAVA ČESK. PREDSEDSVA.** Po smrti Antonina Zapotočskega so našli drugega, kar pa ni prav nič važno za svetovno politiko. Satelit ostaja satelit, ki poslušno izvajajo sovjetska povelja. Vendar je češkoslovaška republika edina sovjetska kolonija, ki še ne pozna kolektivnega državnega vodstva. Tam imajo še vedno predsednika in ne kolektivnega prezidija.

TITOVA BOLEZEN je sprožila govorice o skorajšnjih izmenjubah v vrhovih jugoslovanske politike. Tito naj bi v bodoče obdržal samo predsedniško republiko, medtem ko bi predsedstvo vlade prevzel

Štirinajst dni je minilo od beograjskega zasedanja Mešanega odbora za izvajanje posebnega statuta za narodne manjšine na Tržaškem ozemlju. To je dovolj dolg čas, da bi lahko že razpola-gali vsaj s približnimi podatki o sklepih, uspehih ali neuspehih tega jugoslovansko-italijanskega sestanka. Vključ temu pa vlada o vsem še popolna neizvestnost in zato si moramo pač pomagati s tem, kar je bilo rečeno in kar se govori.

Uradno poročilo o zasedanju, ki je trajalo od 6. do 16. novembra, je vedelo povedati samo, da so razpravljali »o vprašanjih, ki sta jih predložili obe vladi v zvezi z organizacijo šolstva in uporabe jezika jugoslovanske in italijanske narodnostne skupine na področju pod upravo Italije, oziroma Jugoslavije. Proučevane so bile tudi nekatere pritožbe posameznikov in organizacij.« Ob zaključku pa sledi splošna ugotovitev, da je »celotno zasedanje potekalo v ozračju medsebojnega razumevanja ter pozitivnega in pristranskega sodelovanja«. Če odštejemo torej lepe in

vpludnostne fraze, otipljivega ni nič. Razlaga je bila pri roki: sklepi odbora, ki je le posvetovalni organ obeh vlad, so pač tajni, razkrili jih bodo šele ukrepi obeh vlad, ki bodo seveda javni.

Vse to bi seveda držalo in bi ne rušilo upov, ko bi ne sledile razne izjave in vesti. Tako je jugoslovanski generalni konzul v Trstu, ki je na tem sestanku vodil jugoslovansko delegacijo, še v Beogradu dejal, da sicer »ne more govoriti o konkretnih uspehih tega zasedanja«, želel pa je istočasno poudariti »svoje najgloblje prepričanje, da se je zasedanje končalo z uspehom.«

Priznati je pač treba, da gre to dvoje malo slabo skupaj, saj gre za diplomatski frazi, od katerih ena podira to, kar postavlja druga.

Bolj nedvoumen je bil tržaški radio. Ta je prav tako povedal, da so priporočila odbora tajna in da jih morata odobriti pristojni vladi. Dodal pa je, da je italijansko poslanstvo na beograjskem zasedanju zahtevalo jamstva za ohranitev italijanske šole na področju »B« ter svobodni razvoj italijanske kulturne dejavnosti v Istri. Jugoslovansko poslanstvo pa je vztrajalo pri uvedbi dvojezičnosti na italijanskem delu Tržaškega ozemlja. V obeh teh vprašanjih pa ni — po vesti tržaškega radia — Mešani odbor prišel do nobenega zaključka.

Ko vemo, da sta to bila pravzaprav glavna predmeta beograjskega zasedanja Mešanega odbora, ni ravno razveseljivo, da o njih ni prišlo do soglasnih zaključkov in priporočil.

In da bo mera negativnih zaključkov polna, smo preteklo soboto v tržaškem radiu poslušali še izredno pametno komentiranje njegovega dopisnika, ki se je povzpela do Irditve, da ratifikacija londonskih sporazumov po italijanskem parlamentu sploh ni potrebna, ker je veliko mednarodnih sporazumov, za katere se ne zahteva, da bi jih parlament posebej odobril. Seveda se ta pametnjakovič ni vprašal, zakaj potem italijanska sodišča doolč londonskih sporazumov sploh ne marajo upoštevati, zakaj so takega mnenja tudi razni univerzitetni profesorji javnega in ustavnega prava, in zakaj je nekdanji italijanski politični svetovalec pri bivši Zavezniški vojaški upravi, prof. Diego De Castro, izjavil, da je pač skrajni čas, da bi londonske sporazume ratificirali in jim s tem dali zakonsko moč? Ali so vsi ti res sami nevedneži?

Potem, ko so na beograjskem sestanku nedvomno razpravljali tudi o tem vprašanju, je takšno stališče, kakor je prišlo do izraza v komentarju politično strogo nadzorovanega tržaškega radia, vse prej kot zadovoljivo.

Edini pozitivni znak za vsaj del uspeh beograjskega zasedanja naj bi bila doslej okrožnica, s katero je generalni komisar Palamara razložil, da prepoved »tujih« imen ne velja za Slovane, ki živijo na Tržaškem. S tem pa svojega dekreta št. 173 od 10. oktobra 1957 ni razveljavil. Ta je še vedno pravomočen in vsaka okrožnica lahko zopet izbriše to, kar je ena okrožnica nekako prikrito in sramežljivo ukazala. Za dokaz, da bi krajevne državne oblasti že izpremenile svoje dosedanje odklonilno stališče do Memoranduma, je takšna okrožnica premalo. In dokler tega dokaza ne dobimo, so tržaški Slovenci upravičeno zaskrbljeni. ***

VESTI z GORIŠKEGA

Notranji položaj

Delovanje političnih strank postaja v pripravljenju na državnozbornske volitve vedno bolj živahno, ker si več ali manj vse prizadevajo predstaviti se volivcem z zanimivimi in ustreznimi programom. Glavni del volilne propagande po razpisu volitev utegne biti tokrat res zelo zanimiv zaradi njegove novosti, saj napovedujejo, da se bodo na primer liberalci poslužili ameriškega načina propagande, monarhisti Lauro, ki je silno bogat in ne štedi pri izdatkih, pa je bajne naročil pri tvornicah FIAT posebne kolone najmodernejših pullmanov, urejenih v prave hotele z vsem komfortom, od spalnic s kopalnicami do jedilnic, sprejemnic in posvetovalnic.

S takimi kolonami pullmanov misli Lauro krožiti po vsej Italiji in vršiti propagando za svojo ljudsko monarhistično stranko. Demokristjani pa se mislijo poslužiti zadnjega nemškega Adenauerjevega sistema volilne propagande, ki je tudi temeljni na ameriškem sistemu in na psihološki izrabi trenutnega položaja med propagando. Tako mislijo oni priti zadnji dan z volilnim programom, da izrabijo vrzeli programov drugih strank.

Borba se predvideva na vsak način zelo živahna in ostra.

Neki Edilio Rusconi je objavil odprto pismo demokristjanskemu tajniku Fanfaniju v reviji »Gente« štev. 9 od 26. novembra, v katerem pravi med drugim, da je demokristjanska stranka marjetica strank, od katerih niso nekatere prav nič krščanske. In tudi, če bi hoteli vse te skupine povezati v neko enotnost, bi vsekar našli v glavnem še vedno dve stranki: krščansko socialistično in krščansko liberalno. Da se stranka ohrani pri svojem poslanstvu zaščitnice in predstavnice resnične demokracije, predlaga Rusconi Fanfaniju, naj pomete z vsemi tistimi, ki iščejo v stranki samo osebno korist, in naj izbere take kandidate za volitve, ki bi res uživali zaupanje volivcev in jim dali jamstvo bodočega resnega in pametnega delovanja v parlamentu.

Nenni je v nedeljo 24. novembra proslavil stoletnico rojstva velikega socialističnega ideologa in voditelja Filippa Turatija in med drugim odločno obsodil boljševiške zablude ter izjavil, da se borba socialistov ne more vsiti kot samo v okviru demokracije in po demokristjanskem načinu. To naj bi pomenilo, da se je Nenni zares postavil proti komunistični zaradi njihove nedemokracije in nasilnega sistema borbe za uspeh in dosego oblasti.

Tudi v senatu in poslanski zbornici so v torek 26. novembra proslavili stoletnico rojstva in petindvajsetletnico smrti Filippa Turatija. Govorniki so vsi podprli nedvomno vztrajnost Turatija na liniji demokracije in svobode. Umrl je v Franciji, kamor se je zatekel pred fašističnim nasiljem in od tam vodil borbo proti fašizmu.

V nedeljo 24. novembra so se vršile volitve v nekaterih občinah in tudi v dveh okrožjih za izvolitev umirlih provincialnih svetovalcev. Pokazal so, da so demokristjani napredovali na 38 odst. (od prejšnjih 33 odst.), komunisti rahlo napredovali in tak tudi socialisti in republikanci. Nazadovani pa so desničarji, zlasti misinovi. To naj bi bil prikaz bodoče usmerjenosti volivcev na državnozbornskih volitvah. Toda ta dokaz ne potrjuje mnenja in želje nekaterih krogov, da bi demokristjani odnesli absolutno večino glasov.

Poslanci razpravljajo o agrarnem na-

jemniškem zakonu in so se že zedinili o razlogih, ki naj bi dali lastniku pravico razveljaviti pogodbo, in najemovalcu (kmetu) zemljo vzeti. Zdej je na vrsti še vprašanje dobe veljavnosti kmetijskih najemniških pogodb. Ali časovna ali pa trajna veljavnost? Levičarji vztrajajo na trajnosti, drugi pa na časovnosti. Zmagali bodo verjetno ti zadnji, ker razpolagajo z večino glasov.

Seja obč sveta v Sovodnjah

PRORACUN ZA L. 1958 PREDVIDEVA 7 MILIJONOV PRIMANJKLJAJA

V petek zvečer 22. novembra se je vršila v Sovodnjah seja občinskega sveta, na kateri so potrdili sklep odbora, da se najolži 5000 lir najemnine za leto 1958 in 1957 za prehod živine po občinskem svetu pri napejanju z Vipavi. Potrdili so tudi sklep o nagradi cerkvenikom, in sicer po 50.000 lir vsem skupaj in za vsako leto, 1956 in 1957. Zavrnil pa so prošnjo gg. Zorčeti in Dezors za dovoljenje, da bi nakopavala pesek in gramoz v Bošketo pri Soči. O zadevi vodnjakov v Rupli in na Peči je svetovalec g. Karel Cernic predlagal, naj bi najbliž izvedenca, da ugotovi, zakaj pravzaprav manjka voda v vodnjakih. Zupan je g. Cernicu zagotovil, da je za to ugotovitev že naprosil inženir vodnega konzorcija CAFO, ki bo izvršil ogled v prihodnjih dneh. Preskrba prostorov za materinski ambulatorij bo stala 309.000 lir, ker pa bosta prispevali tudi prefektura in provinca, pade na občino le kakih 60.000 lir stroškov, in v tem oziru je svet sklep potrdil.

Solskemu patronatu so odobrili po 15 tisoč lir prispevka za vsako leto, 1956 in 1957. Nadalje je svet imenoval občinski gradbeni odbor in potrdil delovno sredi-

šče št. 0.35668, za katero je vlad nakažala 1.088.000 lir. Za nadaljnjo 10-letno ohranitev družinskega groba pa bodo morali prizadeti plačevati po 2.000 lir na leto. Z izkupičkom od prodanega zemljišča, v znesku 397.225 lir, bodo kupili državne obveznice, in za preskrbo prostorov za poštni urad so odobrili 100.000 lir stroškov. Odobrili pa so tudi trošarinsko lestvico za prihodnje leto 1958.

Odbili so prošnjo K. C. za oprostitve bolniških stroškov in ugodili prošnji K. C. za odplačevanje teh stroškov v obrokih. Stroški za ograjo občinske hiše, ki so jih odobrili, znašajo 207.000 lir, a za kritje primanjkljaja iz leta 1957 v znesku 945.000 lir bodo najeli posojilo.

Mesarja P. so oprostili od plačevanja dodatne trošarine. Proti temu se je sicer oglašil svetovalec Peter Tomšič, toda zupan je pojasnil, da te dodatne trošarine prejšnji meser ni plačeval, sedanji, P., pa bo plačeval redno trošarino, kakor prejšnji.

Odobrili so še pogoje za dražbo občinskih drv in prodajo kosa zemljišča Francu Peteanu pod pogojem, da bo na njem gradil, in nato prešli k razpravi o proračunu za prihodnje leto.

Proračun predvideva 20 milijonov lir izdatkov in komaj 13 milijonov dohodkov, kar pomeni 7 milijonov primanjkljaja, so ga pa vendar odobrili.

Dnevni red je bil zelo pester. Zdi se nam, da bi se seje lahko vršile bolj pogostoma, da ne bi prišlo pred eno samo sejo toliko zadev!

Šolsko leto podaljšano?

Listi poročajo, da preučuje prosvetno ministrstvo možnost podaljšanja šolskega leta do konca meseca junija 1958. Do tega ukrepa misli ministrstvo priti, ker je začetek pouka oviral letos azijska influenza in ker bodo maja 1958 volitve, ki bodo zahtevale zasedbo šolskih poslopj.

Vsekakor se nam zdi, da bi bil ministrski ukrep res na mestu.

Proti nemškemu zahtevam na Tirolskem

Pretekle dni se je zgodil na Tirolskem atentat na grobu pokojnega senatorja Tolomei-a, ki leži ob cesti doline Fiemme (Val Fiemme). Krivcev niso izsledili in domnevajo, da utegnejo biti nemškega rodu, ker je pokojni senator Tolomei bil zelo vnet italijanski nacionalist, ki jih je pravijo Nemci — potvarjal resnico glede etniškega značaja njihove pokrajine.

Zaradi tega atentata in pa še zaradi letaka, ki so ga neznani elementi širili ob priliki nemškega sestanka v Castel Firmianu, in ki je trdil, da so Italijani Južno Tirolsko ukradli in italijansko nacijo sploh sramotili, so Italijani pretekli teden močno demonstrirali. Njihovi parlamentarci pa so naslovili na vladne predstavnike posebna pisma, v katerih trdijo, da gre za določene agitatorje, ki jih je treba prijeti in kaznovati, medtem ko da je glavni del nemškega ljudstva miren in zadovoljen ter da ne stavlja nobenih zahtev.

V torek 26. t. m. pa se je v rimskem senatu oglašil nemški senator Raffener in obsodil tako oskrnitev grobišča senatorja Tolomei-a, kakor žalitve italijanskega naroda z omenjenim letakom.

To pa je obsodil le za svojo osebo in ne torej kot predstavnik in v imenu nemške manjšine. Njegovim izjavam se je pridružil še drugi nemški senator Braitenberg. Podpredsednik senata, Molé, je izavo z zadovoljstvom vzel na znanje.

Na podvig Nemcev na Tirolskem, ki vztrajajo na očitku, da se čutijo ogrožene

in v nevarnosti za življenjski obstoj, ker da jih priseljevanje Italijanov na Tirolsko, počasi, toda gotovo udušuje ter vidi v tem kršitev pariškega sporazuma med De Gasperijem in Gruberjem, po katerem se je Italija obvezala štiti in brati (salvaguardare) etniški značaj ter kulturni in gospodarski razvoj nemške jezikovne skupine na Južnem Tirolskem, odgovarjajo italijanski krogi, kakor smo gori povedali, da podvige vodijo le določeni elementi, medtem ko, da je glavni del nemškega ljudstva miren in s položajem zadovoljen, in še, da je naseljevanje Italijanov v te kraje dovoljeno po sami italijanski ustavi ter tudi, da so Nemci, ki so se vrnili na Južno Tirolsko zahtevajo povrnitev italijanskega državljanstva, to ustavo in njeno določila prostovoljno sprejeli.

Menimo, da so ti trije ugovori italijanskih krogov dokaj ključni in brez sleherne pravne podlage in logične resnosti.

Predvsem se povsod na svetu dogaja, da razumejši in bolj učeni krogi vodijo in zagovarjajo svoj rod ob vsaki prilležitosti in pred vsako nevarnostjo. To so naravnost in tudi izvoljeni voditelji narodov, večjih, manjših in tudi najmanjših. In to se dogaja tudi med Italijani, saj sedijo v poslanski zbornici in v senatu po veliki večini sami visoki izobraženci. Pa ne samo v poslanski zbornici in v senatu, ampak tudi na stolih krajevnih oblasti. Zraven tega pa je treba pribiti, da je naseljevanje Italijanov na Južno Tirolsko bolj umetno kot naravno, zato je povsem razumljivo, da vidijo tamkajšnji nemški voditelji v tem oziru nevarnost za obstoj svojega rodu pri življenju, nacionalnem seveda, ne fizičnem; nevarnost popolne raznaroditve.

Kar pa se ustave tiče, je že res, da dovoljuje prosto kretanje in naseljevanje po vseh krajih republike, toda ustava je poznejša od pariškega dogovora, ki tvori sestavni del mirovne pogodbe med Italijo in Avstrijo, zato bi mogli reči, da je ustava sama krši tisti dogovor. Skleniti dogovor, kot je oni pariški, in ga kmalu zatem kršiti, ni lepo in niti človeško. Mednarodni dogovori so sveti in se morajo spoštovati, ali pa jih ni treba skleniti. Besedilo pariškega dogovora je jasno, ni dvomno!

Tudi povrnitev italijanskega državljanstva tistim, ki so se mu bili odrekli po Mussolinijevem in Hitlerjevem dogovoru ter so se izselili iz Južne Tirolske, je zapisano v omenjenem pariškem dogovoru tik pod določilom, ki zagotavlja obstoj in razvoj nemške jezikovne skupine. Zato so se tega določila Nemci v znatnem številu poslužili in se povrnilo na stari dom svojih očetov.

Pri tem je treba priznati, da so se Nemci za časa fašizma odpovedali italijanskemu državljanstvu in se izselili samo zato, ker jih je fašizem raznarodoval, ko jim je vzel vse šole in prepovedal vsako javno občejevanje v nemški materinščini.

Pa položaj Slovencev v Italiji?

Ko beremo o podvigu in protestih nemške manjšine na Tirolskem, ki ima poseben šolski in zaščitni zakon ter se pritožuje več ali manj samo zaradi naseljevanja Italijanov v te kraje, ker vidijo v tem postopno dušenje svojega rodu kot

Dr. NAGODE - Dr. FURLAN:

Programatične misli glede bodoče ureditve

Marca 1947.

Zaupamo v bodočnost in človekovo dostojanstvo, ki naj se spet uveljavi in prekrvavi našega človeka, da bo videl v rojaku rojaka. Vez, ki bo utirala novo, do danes pri nas neizhujeno pot človeka do človeka, od rojaka do rojaka, pa naj ustvarjata pravičnost in ljubezen, ki naj postaneta duhovno gibalno narodove rasti. Zavedamo pa se, da morajo biti dani realni temelji za novo narodovo rast in o njih razmišljati, smatramo za dolžnost vsakogar, ki misli naprej.

1. Naš položaj med drugimi narodi

Naše načelno pojmovanje naroda in države, Narod nam je najvažnejša življenjska skupnost in njegovi koristi, podrejamo vse druge javne in osebne koristi. Država obstaja zavoljo naroda in ne obratno. Zahtevamo avtonomno državo Slovenijo. Narodne države se združujejo v večje politične in gospodarske enote, da si zavarujejo boljše gospodarske pogoje.

a) Slovensko narodno ozemlje: Kot enakopraven narod zahtevamo Slovenci možnost avtonomnega narodnega življenja v slovenski narodni državi, ki naj obsega vslo slovensko ozemlje, ki je bilo odtrgano od slovenskega narodnega telesa.

b) Odnos Slovenije do Jugoslavije: Slovenija se vključ v zvezno državo Jugoslavijo, ki naj bo zveza enakopravnih držav.

c) Vključitev v višje državne enote: Stremljenje po Zvezi evropskih dr-

žav.

d) Slovensko skupnost smatramo le kot stremljenje kulturnega (in event.) gospodarskega sodelovanja svobodnih slovenskih narodov.

2. Notranja ureditev

Zagotovitev možnosti polnovrednega in svobodnega razvoja v duhovnem in materialnem pogledu. Zato morajo biti dani ustrežajoči gospodarski, socialni in politični pogoji.

a) Gospodarska načela: Gospodarska načela naj temelje na načelu socialne pravičnosti — onemogočanje izkoriščanja človeka po človeku, slabjšega po močnejšem, manjšega naroda po večjem. Nihče ne sme graditi svoje osebne blaginje na račun skupnosti. Vodilno načelo pri urejanju gospodarstva: vse osnovne dobrine gospodarstva naj služijo neposredno narodni skupnosti. Osnovna naloga gospodarske politike: ustvariti zdravo, sorazmerno razvito gospodarstvo, ki bo iz lastnih sil ali pa s koristno zamenjavo nudilo dovolj sredstev za čim popolnejše kritje vseh gospodarskih in kulturnih potreb naroda ter možnost zaposlitve. To je namen narodnega gospodarstva, ne pa čim večji dobiček. Zasebna lastnina se priznava, a se omejuje; tudi ne sme biti temelj družbene in politične premoči. Država ima pravico in dolžnost določiti in urediti obseg, način in pogoje pridobivanja in meje razpolaganja z zasebno lastnino. Proti zasebnemu lastniku, ki lastnino ne upravlja skladno z interesom skupnosti, mora imeti država sankcije vseh stopenj. — Potrebno je načrtno urejanje gospodarstva: postopno, narodnemu gospodarstvu ustrežajoče podružabljenje veleindustrije in veleposesti; državna kontrola nad zunanjo in notranjo trgovino; ureditev kmečkega gospodarstva; podpiranje združnega urejanja lastnine v kmetijstvu, industriji in obrti; sprememba dednega prava. Omeji naj se brezdelno uživanje sadov tujeja dela in naj se določijo maksimalne možnosti dedovanja. — Podrobna praktična ureditev gospodarstva naj se prilagodi narodopisnim, prirodoisnim in zemljepisnim okoliščinam.

b) Socialna načela: Razvoj prave skupnosti ter možnost osebne razvoja in življenjske zavarovanosti vsakega posameznika. Temeljna socialna dolžnost in pravica vsakega poedince je delo. Ustvari naj se tako razmerje do dela, ki ustreza človekovi socialni in individualni naravi. Vsak naj vrši poklic po sposobnostih in v skladnosti s potrebami skupnosti. Vsako delo, ki služi skupnosti, mora biti dostojno plačano. Eksistenčni minimum naj omogoči tudi najnižjemu delavcu uživanje kulturnih in civilizacijskih dobrin. Za enako delo — enako plačilo! Odloča naj zgolj sposobnost. Zaščiti je treba družinski eksistenčni minimum. Človeku mora biti tudi zagotovljen obstanek v primeru nezaposlenosti, onemoglosti, bolezni in starosti. Vsak človek mora imeti vse možnosti zdravljenja, zato naj se zdravniška služba podzravi. Vse bolnice in okrevališča naj bodo vsem bolnikom na razpolago.

c) Prosvetna politika: Namen: vzgojiti novega človeka, ki se bo zavedal dolžnosti in pravic v okviru svoje narodne države in pravilno pojmoval naloge svojega naroda v občestvu drugih narodov. Možnost vsakemu do najvišjega razmaha, duhovnega in telesnega. Slabe gnotne razmere ne smejo nikogar ovirati. Vse vzgojne ustanove morajo biti v službi skupnih narodnih ciljev. Mladina naj spoznava svoj erod iz pravilno osvetljene zgodovinske preteklosti in neizmernih žrtev. Solstvo mora biti življenjsko po svojem sistemu, vzgoji in znanstvenem delu.

d) Politična načela: Osnova: Resnična demokracija, politična in gospodarska, ki temelji na etičnih načelih človečnosti, svobode vesti in prepričanja. Tako demokracija ni mogoča ne v boljševiško urejeni državi, a tudi ne v monarhiji, kjer je omogočena samovoljnost raznih dvorjskih klik. Vztrajamo na republikanski ureditvi države in odločno odklanjamo privilegije poedincev. Državno in versko življenje sta dva avtonomna svetova, zato naj se izvede ločitev Cerkve od države na tak način, da bo v korist versko etičnemu življenju vernikov.

Goriška federacija RP vabi titovce

Nedeljski »Primorski dnevnik« objavlja sklep goriške federacije Italijanske komunistične partije, da se namreč morajo smatrati za neveljavne in torej preključiti vse izključitve iz partije in iz vodstva zaradi obsodbe Tita in njegovih komunistov od strani Kominforma leta 1948. Za leto 1958, pravi gori omenjeni sklep, se bodo torej sprejemali v stranko tudi že izključeni komunistični elementi. Očitno gre pri stvari za vabilo titovcev, s katerimi je verjetno že sklenjen dogovor, naj se včlanijo v italijansko komunistično partijo tudi formalno, ko so dejeno in praktično že na istem delu.

Komunistična partija preživlja na Goriškem precejšnje krizo in si skuša zaradi bližajočih se državnozbornih volitev na kak način opomoči.

GOSPODARSTVO

V KLETI — Vino bomo čimprej pretočili, vsekakor pa do božiča. Da se vino dobro stišti, bomo ob lepem in mrlzem vremenu odprli okna kleti za nekaj dni: mraz bo vino popolnoma stištil. Nato vino pretočimo. Seveda moramo pretočiti v popolnoma zdrave in čiste sode. Če smo dodali moštu bisulfit ali kakšnega drugega podobnega sredstva za pospešitev vretja, moramo ob tem prvem pretakanju vino dobro prezračiti in pretočiti skozi bakreno posodo. Na ta način odvzamemo vinu duh po žveplu ali gnolobi. Sod, v katerega bomo pretočili vino, zažveplamo z enim azbestnim trakcem na približno 3 hl vsebine: žvepleni dim odvzame vinu duh po žveplu, ki ga vinu pusti bisulfit. Iz sode pretočimo samo čisto vino in vso ostalo goščo pospravimo v sod ter jo bomo sfiltrirali. Sodi, v katere smo pretočili vino, morajo biti vedno polni, ker bi se sicer vino pokvarilo.

V SADOVNJAKU — V zimskem času, zlasti če zapade sneg, zajci radi glodajo mlada drevesca, posebno mlade breskve. Da drevesca obvarujemo pred tako okvaro, namažemo deblo do enega metra vi-

soko z gostim apnenim beležem. Namesto beleža lahko deblo zavarujemo s tem, da okoli njih prevežemo nekoliko koruznih stebel. Ob lepem in mrlzem vremenu poskrpimo breskve s 3-odstotno bordsko brozgo, t. j. 3 kg modre galice in 3 kg ugašenega apna na 100 litrov vode. S tem škropljenjem obvarujemo enoletne poganjke pred rakom, ki napada zlasti starejšje breskve. Poskrpiti moramo zlasti vse enoletni les, t. j. poganjke, ki so zrasti v zadnjem letu. Ko zmrzuje ne smemo škropliti, niti ko je dreveje mokro bodisi od rose ali pa od dežja.

SETEV GRAHA — V toplih legah bomo že lahko sejali zgodnji grah. Pognojimo s hlevskih gnojem, ker s tem obvarujemo grah pred pezebo. Dodali pa bomo po 4-5 kg superfosfata na 100 kvadrat. metrov površine, da tako izboljšamo pridelok. Ne bomo gnojili grahu ob setvi z dušnatim gnojilom, kot n. pr. žveplenokislam amoniakom, ker bi s tem podaljšali rasto in posledno temu tudi zorenje graha. Nasprotno pa z gnojenjem s superfosfatom dosežemo, da grah hitreje dozori, in dosežemo tako višjo ceno. Kakor rečeno, moramo sejati sedaj le zgodnje vrste graha, kakor n. pr. expres. Seme dobimo napredaj v kmetijskih konzorcijih ali pa pri tvrdki »Vinoagraria« v Gorici. Prav je tudi, da ne posejemo vse količine naenkrat, temveč v presledkih po tri do štiri tedne tja do konca januarja. V februarju bomo že sejali grah v vsako leto.

Uspeh pevskega koncerta

Pevski koncert, ki ga je priredil zbor »Lofje Bratuž« Slov. kat. prosvetnega društva iz Gorice v soboto in v nedeljo, 23. in 24. novembra, je bil zadovoljivo obiskan in je tudi dobro uspel.

Zdravljenje krvnega ožilja

Operacije na srcu - Precepljenja živalskih in umetnih žil

Mnoga obolenja, pred katerimi se je nekoč treslo človeštvo, ne povzročajo danes več strahu. Stevilna moderna zdravila sredstva, kot na primer sulfonamidi ali penicilin, streptomicin ali razni serum, cepiva proti otroški paralizi, difteriji, tetanusu, so nas že tako razvrdila, da smo postali kar brezbržni za vse ta obolenja.

Kužna obolenja in infekcije povzročajo danes v resnici le v redkih primerih smrt. Zato pa so v ospredju obolenja zaradi prevelike izrabe posameznih organov. To so bolezni, ki jih prinaša starost in tudi naravna obraba organov.

Posebno težka so obolenja na krvnih žilah. Obolenja krvnih žil učinkujejo namreč tudi na popolnoma zdrave organe, posebno takrat, če ni mogoče s krvjo zalagati teh organov, ker je krvni obtok okrnjen.

V resnici niti rak in druga obolenja niso danes več tako problematične narave kot obolenja krvnega ožilja. Naj bo to že srčna kap, tromboza, poapnenja žil ali srčne napake — v vsakem primeru so vzroki teh bolezni spremembe v stenah krvnih žil. Obolenja krvnih žil so na prvem mestu umrljivosti pri vseh kulturnih narodih.

Ze nekaj let vodijo znanstveniki v laboratorijih, in kirurgi po bolnišnicah trdovratno borbo proti obolenju krvnih žil. Ameriški profesor dr. C. S. Beck se že polnih 25 let ukvarja z nenavadnimi operacijami srčnega krvnega ožilja. Te operacije posnemajo danes tudi ostali ameriški kirurgi.

Te operacije vlivajo tisočim in tisočim bolnikom nova upanja, in to s polno pravico. Vse to, česar v desetletjih niso dosegli s tabletami in injekcijami ali pa dosegli le deloma in nepopolno, to danes opravlja kirurgov nož.

Pred kratkim je profesor Beck na nekem zdravniškem kongresu poročal o svojih izkušnjah. Kakšna je torej operacija prof. Becka proti obolenju srčnega ožilja?

Preprosto povedano se dogaja tole: srčno površino in srčno malho na določenem mestu razprskajo. Nato potresejo na to umetno rano na srcu steriliziran azbestni prah. Da se prah ne premakne, položijo čez majhen obliz iz trebušne mrene preclata.

Na operacijskem mestu nastane z azbestovimi dražljaji majhno vnetje. To povzroča, da se na novo tvorijo najmanjša krvna žilica, tako imenovane krvne kapilare, in postavijo zvezo med obema venenima žilama leve in desne srčne polovice.

Ta nova zveza, ta umetno ustvarjeni kapilarni sistem prevzema tako v znatnem obsegu delo obolelih, zoženih ali poapnjenih okrnjenih srčnih žil. Strahotni srčni napadi, ki bolnikom stalno povzročajo smrtno strahove, prenehajo.

Od leta 1951 dalje sta profesor Beck in njegov sodelavec operirala dve sto petindvajset bolnikov, obolelih na težki srčni astmi. Izidi so bili naravnost neverjetni: 90 odstotkov teh najtežjih bolnikov so proglasili po operaciji za delo sposobne ljudi. Mnogi izmed bolnikov, ki so poležavali po posteljah, se zopet s pridom uveljavljajo v športu in svojih poklicih. Praktično živijo vsi operiranci brez bolečin in nadlog.

Operacijske metode so se v zadnjih letih tako izpopolnile, da niso zanimivost pri teh tako težkih zdravniških posegih

nobenega smrtnega slučaja. Pri tem je preteklo komaj petnajst let, odkar zdravniška veda pozna tovrstne operacije.

Na žalost pa velja postopek dr. Becka samo za obolenja na srcu. Če se na glavnih krvnih žilah nog ali celo na aorti pojavljajo zoženja ali zalastitve krvnih žil, ne služi nekaj sto z operacijo ustvarjenih krvnih kapilar. Te namreč ne morejo dovažati velikih krvnih količin, kakršne se pretakajo po velikih žilah.

Bolnik, pri katerem so se krvne žile na nogah zaradi poapnenja zožile, čuti v začetku zgolj potrebo, da se ob dolgi hoji tu pa tam nekoliko ustavi. Noga postaja težka in noče s človekom. Po kratkem odpočitku pa bolnik pot le nadaljuje. Proge nemotene hoje pa postajajo čedalje krajše. Ponoči nastajajo skoraj nevdružne bolečine v nogah, tako da bolnik spi lahko samo v naskonjaču. Končno se pojavlja na prstih na nogah modro rdeča barva, ki se kasneje spremeni v črno. Ta se počasi razširja po nogi navzgor in nezmotljivo oznanja zdravniku, da so važne krvne žile popolnoma zaprte. Zadnji izhod je največkrat amputacija.

Preprostu človeku se nehoti vrjva vprašanje, zakaj takim bolnikom ne izrežejo zoženih in neuporabnih žil ter jih nadomestijo z umetnimi? V resnici so se pred prvo svetovno vojno takim pacientom vsiljivali pasje, oz. ovčje arterije. Uspeli pa niso bili zadovoljivi. Nastajala so vnetja ali pa so se v presajenem oži-

lju tvorila sesirjenja krvi, tromboze. Ni hče ni tvegal nadaljnjih takih operacij.

Sele v zadnjih letih so se pojavile nove metode konserviranja in sterilizacije krvnih žil. Danes je mogoče uporabljati arterije pravkar umrlih ljudi in jih sterilizirati s učinkovitimi razkuževalnimi sredstvi ter jih tudi konservirati v posebnih posodah s suhim ledom. Se po preteku štirih mesecev so take žilne konservative uporabljali z največjim uspehom.

Zaveda pa ima eno neprijetnost, to je v teku nekaj mesecev prebavijo bolnikov organizem presajeno krvno žilo. To se pravi, tuja žila izgine, se razpusti in na njenem mestu ostaja cevka veznega tkiva. Cevice zveznega tkiva, ki plavajo v krvi, se zbirajo na notranji steni tuje žile in jo polagoma prekrivajo. To zvezno tkivo pa seveda nima prožnosti in trdnosti prave arterije.

Seveda so se učenjaki ukvarjali tudi z mislijo, da bi vcepili krvne žile iz umetne plastike. V resnici je danes v Ameriki že kakih 600 ljudi, ki hodijo po svetu z umetnimi arterijami v telesu. V ta namen so najprej uporabljali nylon. Opazili pa so, da človek v nekaj mesecih nylon prebavi. Orlon in teflon pa sta se obnesla. Seveda je tako vsiljanje umetnega ožilja zelo zamotana operacija, ki zahteva dolgoletne kirurške izkušnje. Vendar te operacije polagoma prodirajo tudi v Evropo in bodo v nekaj letih brez dvoma tudi pri nas udomačene.

Poljski pisatelji so iz drugačnega testa

Razumniški cvet poljskega naroda se ne prodaja diktaturi

Medtem ko se je Gomulka v Moskvi pogajal s kremejskimi gospodari o pogojih tesnejše povezave poljskih komunistov s sovjetsko KP, so vodilni poljski pisatelji izstopili iz Združenja poljske delavske stranke. Ta demonstrativni izstop ljudi, ki so lansko leto znatno pripomogli h Gomulkovi zmagi na Poljskem, nima seveda z moskovskimi pogajanjimi nobenih neposrednih stikov. Bil je to zgolj slučaj istočasnosti obeh dogodkov. Kljub temu ni mogoče zanikati globlje povezanosti med Gomulkovo skrivljivo hrbtenico v Moskvi vzbudilo značilnostjo poljskih pisateljev. Odjuga, ki je po Stalinovi smrti zajela vso rusko zemljo, je tudi na Poljskem povzročila popuščanje politične napetosti. To popuščanje je doseglo višek v lanskem oktobru. Hruščevova zmazka, ki razsaja že nekaj mesecev, pa je tudi na Poljskem omejila svobodnjaško ventilacijo.

Jerzy Andrzejewski, Mieczysław Jastrum, Adam Wazyk in trije drugi poljski pisatelji so pokazali hrbet partiji. Urad za tiskovno nadzorstvo pri Centralnem komiteju je namreč prepovedal izdajanje literarne revije »Evropa«, ki so jo pripravljali poljski pisatelji. Nova revija naj bi vzpostavila stike s kulturnim življenjem Zahoda kar je že davno bila tiha želja poljskih razumnikov in tudi najširših ljudskih množic. V novi reviji bi izhajala zanimiva dela zahodnih pisateljev v poljsčini in s tem bi se polagoma ustvaril širok mednarodni kulturni forum.

Neposredno pred izdajo prve številke pa so poklicali glavne urednike, ki je Jerzy Andrzejewski, v Centralni komitej partije, kjer so mu sporočili, da revija iz

političnih razlogov ne sme zagledati luči sveta. Spomnili so prav v Centralnem komiteju sklenili ustanovitev revije »Evropa«, sedaj pa so ta sklep enostavno prelomili.

Poljski pisatelji so se tej samolastni odločitvi energično uprli. To priča že njihov protest proti prepovedi izhajanja dijaškega lista »Po Prostu«. Resolucije, ki jo je Poljska zveza pisateljev naslovila na Centralni komitej partije, pa prav tako ne bodo objavili, kot niso dovolili objave kritičnih člankov proti prepovedi dijaškega lista. V splošnem je cenzura na Poljskem vedno ostrejša. Prispevke mnogih poljskih publicistov so v zadnjem času tako strogo cenzurirali, da so mnoga imena povsem izginila iz stolpcev časnikov in revij.

Na X. plenumu Centralnega komiteja ob koncu prejšnjega meseca je Gomulka izjavil, da je v interesu konsolidacije partije potrebno poleg odgojateljev, ki trmasto vztrajajo pri starem, t. j. stalinovce, pobiti tudi »revizioniste«. Ta »frakcija v sami partiji, ki ima svoje pristaje med razumniki in mladino, hoče partijsko ideologijo preducati po meščanskih kriterijih — ta frakcija je najnevarnejši sovražnik. Razširjanje vseh mnenj, ki jih označujejo za »revizionistična«, pobija partije z vso brezbizirnostjo. Sem spadajo vse kritike načelnega značaja, vse globlje analize družbenega izživiljanja in vse ustvarjalne teorije, s kakršnimi se je poljsko duhovno življenje v zadnjih dveh letih obogatilo.

Kampanja za čiščenje in konsolidacijo partije je sedaj v polnem teku. Na množičnih sestankih obsojajo »kariériste«, »needne elemente« in »dogmatike«. Prav

Mož je odločil, Sultana, psa, pokončati. »Se pač mora zgoditi,« je dejal svoji ženi. Pomisli samo na otroke! Režeš jim tanke kose kruha in mineštro zavališ z vodo. Pes jim še tisto malega odjeda.

Vse to je povedal mož, žene pa pri tem ni niti pogledal. Zena je molčala. Ni pravič, da sta se pogovarjala o usodi Sultana. Oba sta v tem trenutku premišljevala, da je bil prav Sultan tisti, ki je malega Martina potegnil iz razburkanega morja.

»Martin bo skoprnol od žalosti,« je spregovorila žena. — »V nekaj dneh bo vse to pozabil,« je ugovarjal mož. — »In Pavel in Irenka?« — »Oba sta razumna.« — »Prav zato, ker sta razumna, bo njihova žalost še posebno občutna.«

»Ti misliš, da je to mogoče v časih, ko ljudje niti ne amirajo več, pač pa padajo na frontah, v revolucijah, na cesti?« — »To je samo izgovor.« — »Končno gre vendar samo za smrt živali.« — »Ne gre za vprašanje živali, pač pa za spoštovanje pred življenjem.« — »In če otroci stradajo? Stiska narekuje posebne zakone.« Zena je spet utihnila. To ni bilo u žaljenje, jezo molčanje. Vso dolgo noč je trajalo to molčanje.

Zjutraj je mož zgodaj vstal. Potihoma in v temi se je prelinil na dvorišče. Zena je z žalostnim srcem poslušala, kako je pes veselo pozdravljaj svojega gospodarja. Veriga je zarožljala po tlakovnem dvorišču. Sivo jutro je pokukalo skozi okna.

Mož je stopil korak nazaj. Roki sta mu

stiskali zajeten hrastov kol. Roki sta se dvignili čez glavo. Pes je začuden sledil vsaki kretnji moža.

Tedaj je dvojje pasjih oči magično pritegnilo možev pogled nase. Zdelo se je, da ta par oči ne pripada živali, pač pa neznanemu človeku, ki je prav tako kot mož sam nosil na sebi raztrgan in zamazan vojaški plašč. Samega sebe je mož videl stopati v jamo, ki jo je izkopala granata. Na dnu jame je čepel tuj vojak. S prestrašenimi, na široko odprtimi očmi je strmel v prišleka. Sam natrpan strahu in sovražnega nezaupanja je segel po lopati, da bi z njo tujcu ugasnil življenje. Tedaj pa se je srečal z njegovimi očmi. Kakor še nikoli prej v življenju, se mu je ta pogled zagrizel v možev, občutil ga je vse do koncev prstov. Lopata se mu je izmuznila iz rok. Prsti so kar sami otopleli. Ko je iz ust čepelega v trdem tujem jeziku doumel prošnjo po vodi, mu je potisnil roko pod glavo in ga napojil. V sredi samega pekla granat, strojne letalskih napadov in tuljenja tankov ga je prevzelo čustvo zmagovaljank: rešil je človeka.

Tudi še dolgo potem, ko so utihnile granate, strojnice, letalske bombe in so tanke prodajali tovarnam za staro železo, ga to čustvo zmagovaljank ni več zapustilo.

Vse to se mu je v tem trenutku zdelo, kot da se ni zgodilo že pred mnogimi leti, pač pa véčraj, ne, prav v tem trenutku. In spet ga je nekaj zagrabilo okrog srca, kot v tistih davnih snutih; nekaj, kar mu je tudi sedaj preprečilo, da bi postal krvnik. Kol je omahnil iz rok.

Hitro je odvezal Sultana, ki je poskočil, mu položil sprednji nogi na prsa, veselo lajal, kot da gospodarja ni videl že tedne, pri tem pa mahal z repom, da se je listje kar dvigalo v zrak. Pot, ki jo je pred nekaj minutami prehodil mož s težkimi, omahljivimi koraki, je sedaj odmevala veselih, hitrih poskokov. To je bila pot svetlobe, pot iz zmede pomanjkanja, pot usmiljenja.

Ko je žena zagledala vračajočega se moža v spremstvu psa, mu je planila nasproti. Stisnila sta si roke in molče nekaj trenutkov zrla drug v drugega. Ko sta prispela v hišo, je žena dejala: »Sedaj pa moram zbuditi otroke!«

OD TU IN TAM

Notorično pijančevanje je hudo težka bolezen in so jo doslej pripisovali psihičnim vzrokom. Znameniti ameriški biokemik in raziskovalec vitaminov, dr. Roger Williams, pa je izjavil, da je alkoholizem po njegovem težka motnja telesne presnove. Te motnje nastanejo zaradi pomanjkanja vitaminov. Zato je mogoče s primerno prehrano bolezen odpraviti. Ameriški učenjaki se je posrečilo, da je vzgojil podgane za notorične pijanke s tem, da je živalicam odzemał določene vitamine. Po teh svojih opazovanjih je pital z odvzetimi vitamini notorične pijance. V nekaterih primerih je alkoholizem znatno omilil, v drugih pa celo odpravil.

Pri lovu na jazbeca je mala psica »Trineta« strogolavila v »azbini« v 18 metrov globoko brezvo. Njen lastnik je v družbi nekaterih lovcev s pomočjo svedra in nad sto razstrelitev izvrtil predor v brezno. Po osmih dneh in devetih nočeh se je z velikimi napori in plezanjem posrečilo rešiti psico.

POD ČRTO

SMRT STAREGA MOŽA

Teta Spela je umrla leto dni za svojim možem. Stric Polde je poročil teto Spelo, ko je bila še mlado dekle. Bila je menda zelo lepa. Obževal jo je in razvajal. Zjutraj je prvi vstajal, zakuril štedilnik in ji prinesel kavo na posteljo. Kupoval je zelenjavo in meso, pogajal se je s perico, zelenjavo jebelje v stene in šival gumbe. Skratka, bil je za vse. Teta Spela se je to v začetku dopadlo, potem ji je bilo samo sebi umetno, nezadnje pa jo je dolgočasilo. Otrok nista imela, ker jih teta ni hotela, in stric se je moral s tem zadovoljiti. Tako so odhajala leta v večmost in končno sta živela kot dva tujca.

Teta Spela je cele dneve preležala na postelji, prebrala romane in se debelila. Stric je začel pijančevati in se je prav težko debelil. Nikoli se nista kregala. Neke sem strica Poldeta vprašala: »Zakaj pa se ne ločita?« Začuden me je pogledal: »Ločiva? Zakaj pa?« Kdor je dejal A, mora izreči tudi B. — »Moj Bog,« sem zaklicala, »saj se človek vendar ne more pokoriti dvajset let samo zato, ker je enkrat narobe izbral.« Dobrosrčno me je potrpeljal po ramenih ter dejal: »Kako da ne, vse do konca je treba vzdržati.«

Zelo rada sem imela debelega starega moža z modro-rdečim nabreklih obrazom. V isti sapi sem ga pomilovala in spoštovala. Spoštovanje pa je prevladovalo. To je morda čudno, saj je stric Polde večer za večerom prihajal domov pijan. Čez dan je lupil krompir in strgal korenje, pomival posodo in prenašal muhavosti tete Spele s potrpežljivostjo, ki je sličila že pravi zaostalosti. Potrpežljivost in spoštujiva tiha tegoba, s kakršno je prenašal življenje, je imponirala. Stricu Poldetu pa ni bilo usojeno, da bi preživel še nekaj mirnih let brez težkega bremena. Kakšna pravičnost ne to bila, da je teta Spela ostala dokončna zmagovalka?

Ko sem potrkala pri teti Speli, mi je odprla. Zaupala sem ji, da pričakujem prvega otroka. »O, ti mi ljubi Bog!« je zakrčala, »sedaj še to.« Nato sem jo vprašala: »Kako je s stricem?«

»E, temu ne gre dobro,« je odgovorila popolnoma odsočno in me ogledovala. »Umrli bo,« je dodala. To je dejala tako, kot da bi pripovedovala, da je kosilo na mizi. »Pljučnica,« je pristavila in nato odprla vrata v spalnico. »Tu leži,« je dejala, »kar oglej si ga, ne bo več dolgo.«

Pobožala sem stricovo roko. Z odprtimi očmi je ležal in strmel v strop, zasluhtila pa sem, da me je spoznal, čeravno morda samo za trenutek.

»Kaj nič več ne govori?« sem tiho izrekla. Pri tem sem pozabila, da je teta Spela že precej gluha.

»Kaj praviš?« je zakrčala z dlanjo na uhlju.

»Pojdiva,« sem dejala.

»Zakaj?« Nikjer drugje nisem zakurila. Pripravila ti bom kavo.« Dodala pa je: »Za pod zob pa nimam ničesar doma, saj je vedno sam nakupoval, jaz pa se na to ne razumem.«

Peter, ki me je spremljal, je odšel, da nakupi nekaj najpotrebnejšega. Teta Spela je skuhala kavo in glasno govorila: »To je že deveti dan. Kriza. Zdravnik mišl, da se bo izljal, pa je porec. Prav lahko bi opazil, da nima nobene odporne sile več; vse preveč je popaval v življenju. Sedaj je končan.«

Nalila je kavo v skodelice.

»Kaj je kaj spraševal po meni?« sem dejala.

»O, da, takoj prvi večer, ko se ga je lotila vročica.«

»Zakaj pa mi nisi takoj pisala?« Bila sem v resnici jezna.

Z ramenti je skomignila: »Čemu pa naj bi to koristilo?«

»Moj Bog, Morda bi mu prineslo vsaj malo uteha.«

»Misliš?« je spraševala. »Saj sem vendar jaz tu.« Ugriznila sem se v jezik, da

ne bi izgovorila tistega, kar mi je prihajalo na um.

Končno je prišel Peter s kruhom in maslom. Teta Spela je hlastno jedla. »Zdva dni nisem ničesar zaužila,« je dejala. »Po navadi je vedno prinašal domov zalogo za osem dni, danes pa je že deseti dan.«

»Kje pa se je prehladil?« je spraševal Peter. Skomignila je: »Ni mu bilo tega treba,« je dejala, »pa je tako trmast. Dobil je nahod, pa sem mu dejala, ostani pri tem vremenu doma.« Pa je hotel na vsak način na trg in od tam se je vrnil z vročino domov.

Peter se ni mogel zadrževati in je dejal: »Zakaj pa si ga pustila, če je bil prehladen? Kaj ne bi tudi sama lahko enkrat odšla na trg?«

Grdo ga je pogledala. »Jaz?« je zakrčala. »Zakaj naj bi šla jaz, ko je vendar on štirideset let dolgo pohajal?«

Peter je vzdihnil. »Vsekakor sta sedaj tu,« je dejala teta Spela, »in bosta ostala do poldneva, kaj ne?«

»Teta,« je ježno zakrčal Peter, »sedaj pa je tega zadosti, ali naj si misli, da že komaj čakaš, da bo pod zemljo?«

Čudno ga je pogledala. »Lahko si misliš, kar hočeta,« je zagodrnjala in odšla. Vrnila se je šele, ko se je pričelo nočeti. »Se dihe?« je dejala. Ni hče ni odgovoril. Znočilo se je. »Pojdij spat!« je dejal Peter, »bom se jaz čuval.« Vendar smo ostali vsi trije obločeni pri mizi. Dolge ure so minevale. Končno sta Peter in teta Spela zadržala. Uselja sem se na stricovo posteljo.

»Stric Polde,« sem mu zaklicala na uho. Odprl je oči in me pogledal. Njegov pogled je bil tako jasn, da sem se prestrašila. Poskušal se je smehljati s svojimi starim turobno resigniranim smehljajem. Nenadoma so se mu oči zavrtle po sobi. Le z veliko težavo je dejal: »Spela?«

»Je tu, zaspala je.«

»Kar pusti jo,« je zašepetal. »In ne zapusti jela Potihoma in nežno je še dodal:

»Je takšen otrok.«

In tedaj je čudovito glasno in zapovedovalno dejal: »Bodita dobra z njó!«

To so bile njegove zadnje besede. Nekaj trenutkov kasneje, še predno sem utegnla poklicati teto Spelo, je umrl. Na obrazu mu je ostala prirojena tegoba. Poklicala sem Petra in teto Spelo.

»Mrtev?« je spraševala in nenadoma je vstala v njenih očeh divja groza. Pričela je jokati. Neprestano je jokala in se oklepala mene in Petra. Tedaj je izbruhnila: »Samo me je pustil, to je njegova zmagaja; enostavno zbežal je; tudi če propadem, njemu to ni mari. Odšel in zame se ne zanima več.«

Opoldne je bilo vse urejeno. Stric Polde je ležal na mrtvaškem odru, teta Spela pa je sedela v kuhinji in srepo zrla pred se. Nisva tvegala pustiti je same.

Teta Spela je bila vsa v črni in ni več jokala. Neprestano je buljila krsto.

Ko smo prišli domov je odvrkla klobuk s tančico, z bliskajočimi očmi pogledala okoli sebe in dejala: »Tako, sedaj bom pustila sobo na novo prebeliti v modro, tudi naslonjače bom prevlekla z modro tkanino.« Z hudobnim posmehom je še dodala: »Modre barve nikoli ni mogel trpeti.« Potem je potegnila iz miznice vozni red. »Pokažita mi, kako vozijo vlak,« je zapovedala. »Odpotovala bom.« Peter ji je ves začuden pričel razlagati odhode vlakov. Nenadoma pa je zakrčala: »Saj se z menoj vendar ne bo peljal.« In spet se je spustila v jok.

Ta jok je trajal nepretrgoma ure in ure in imel nekaj skrivnostnega na sebi. Odpotovala sva naslednjega dne, ko se je teta zdela pomirjena in celo podjetniška. Naročila je celo sobnega slikarja.

Cez nekaj dni sva dobila sina in sva ga krstila za Poldeta. Nekaj tednov kasneje sva pisala teti Speli, ali ne bi prišla k nama. Pa ni prišla.

Pol leta po smrti strica Poldeta sva jo obiskala. Majhna in popolnoma shujšana je sedela v modnem naslanjaču ob oknu,

kljub poletni vročini zavita v debelo odejo. Vsa soba je bila zelena, kot kak akvavrij.

»No,« je zaklical Peter, »sedaj si si vendarle svoje življenje uredila po lastnem okusu.« Zanikala je z rokama.

»Ali si sedaj zadovoljna?« je Peter trmasto nadaljeval.

»Kaj pa se ti na to razumeš,« je trudno dejala.

»Ampak sedaj vendar lahko počneš, kar hočeš,« je dejal Peter.

Ni mu odgovorila. Sunila sem Petra, naj že vendar molči, nato pa sem dejala: »Modra barva tudi meni ugaja.«

»Tako,« je dejala, »praviš, da ti ugaja.« Njen glas je bil glasen in oster. »Le ogledaj si natančno to modro lepoto, ali sta jo videla?«

Zidovi so bili pomazani in barva je tudi že obledela.

»Razumita vendar,« je zakrčala. »Modre barve nikoli ni mogel trpeti.« Nato naju je pogledala s svojimi motnimi očmi tako ostro, kakor ji je sploh bilo mogoče, in še glasneje zakrčala: »Seveda mislita, da sem nora, pa sem prav tako pri pameti kot vidva, samo vidva tega ne razumeta.«

Skomignila je z rameni: »Zastran me ne,« je godrnjala. Nato je potegnila iz naslanjača steklenico črne in jo dvignila proti luči: »Pravna je,« je dejala. »Bila je zadnja. Vse sem že izpraznila, morda bo sedaj mir. Vedno sem si želela, da bi posnemala Poldeta.«

Se tesneje se je zavila v odejo. Odšla je v svet, ki je bil nama zaprt. Zanj sva bila premlada.

Nekaj tednov kasneje je bila mrtva. Nekega večera se je kot po navadi ulegla in naslednje jutro so jo našli mrtvo.

»Smrt zaradi starostne osiobelosti,« je napisal zdravnik na mrtvaškem listu, jaz pa sem razumela, na čem je umrla. Spreletelo me je spoznanje, v kakšnih skrivnostnih oblikah se izraža ljubezen na tem svetu.

Lutza R.

Razgibane predvolilne delavnosti

Resne negotovosti v vrstah DC - Razporejanja drugih strank

RIMSKO PISMO

Volilno razpoloženje v prestolnici in tudi po ostalih predelih države narašča iz dneva v dan. Enkrat spomladi bodo v Italiji državnozbornske volitve. Večina strank Democrazia Cristiana preživlja resno krizo, krizo negotovosti. Čeprav ima vladna stranka trdno v rokah ročice državnega in javnega življenja, je ta, ki je stranka, Fanfani, v zadregi, s kakšnimi izgledi naj postreže državnemu življenju v bližnji prihodnosti. Zolijeva vlada že v samem začetku svojega nastopa ni kazala posebnih pobud. V zadnjih dveh mesecih je srečno spravila pod streho državni proračun, ni pa uresničila tako rekoč nobene važnejše točke svojega mnogo obetnega programa.

Zemljiške pogodbe, ki so že pet let v diskusiji, bodo take verjetno tudi ostale. Zakoni za izvedbo odločilnih ustavnih norm (zakon o avtonomnih deželah, najvišji svet sodstva) ležijo po predalih; socialni zakoni (kollektivne pogodbe, pravna priznanja obratnih svetov, gospodinjstvo delo) se sploh več ne omenjajo. Zakon o slovenskem šolstvu prav tako počiva. Vse to se dogaja zgolj iz obzirov ali morda celo zaradi dobrih kraljevskih desničarjev. Pri tem je treba poudariti, da izvirajo vse te norme in zakonski osnutki v glavnem iz demokratskih vrst. Krščanska demokracija je sistematično sama sebe sabotirala, da bi vzdržala pri življenju Zolijevu vlado vose do spomladanskih volitev.

Se pred dobrim mesecem so mnogi smatrali te volitve kot splošno rešitev vseh težav. Fanfani je tedaj zopet potegnil na dan krilatico 18. aprila. Tega dne 1. 1948 je DC prešla na volitvah absolutno večino, ki pa je leta 1953 ni mogla več ohraniti. Fanfanijeva prevelika verna pa je mnogim volivcem zagrenila strankarsko priliznost DC. Ti volivci so si v svojem protikomunističnem občutju želeli močno katoliško stranko, vendar pa ne take, kateri ni treba nikomur polagati računov.

Sedaj je Fanfani uvidel, da je bil vse preglasen, zato je kopje preokrenil in izjavil, naj se nihče ne boji voliti za DC, ki tako in tako ne bo dobila absolutne oblasti. Vendar ta bojazen obstaja in jo je občutiti povsod, kjer se razpravlja o politiki. Zadnje občinske volitve so pokazale, da je DC svoje volivce ohranila (okrog 40 odst.), da pa ne more računati, da bi se pri državnozbornskih volitvah ta odstotek pomembno povečal. Kakšne so torej bodoče Fanfanijeve kalkulacije?

Obnovitev štiristrankarske demokracije ne kolicije, ki je razpadla preteklega maja? Ali odkrito povezavo z monarhono-fašisti, ki trenutno molče sodelujejo pri parlamentarnih glasovanjih? Koalicija štirih strank izgleda dokončno pokopana, povezavo s skrajnimi desničarji pa bi katoličani, ki so prepričani, da je dežela zašla v zadnjo vojno prav po zaslugi skrajnih desničarjev, smatrali tako povezo kot izjavo idej in programa DC.

Protislovja, ki se čedalje očitneje izražajo, silijo DC, da išče izhoda, ki pa se nikjer ne odpre. Tudi levo krilo italijanske politike ne ve, kaj hoče. Levičarska šibkost pa je, kakor to dokazujejo občinske volitve, utvara. Komunisti izvajajo s spuščenim propagandno strahotom pritisk na volilne množice. Nennijevci so

zavrgli misel o »razgovorih s katoličani« in se spet ogrevajo za »socialistično alternativo«. Socialni demokraci so med seboj needini, oznanjajo pa da je treba deželo obvarovati pred klerikalizmom. Republikanci in liberalradikali, ki bodo na volitvah skupno nastopali, so svojo propagando zasnovali na »laicizmus«, to se pravi, da zahtevajo neklerikalno državo v opoziciji proti demokraciji.

Vsa ta gibanja se distancirajo med seboj in vztrajajo na lastnih zamislih in na lastni »resnici«. To je njihova slabost, ki je DC v prilog. Če vse te sile skupaj povežemo, postaja očito, da se ideološki jarek med državo in cerkvijo stalno poglablja in razširja. Zato si desnica čedalje bolj prizadeva, da bi v Italiji prišlo do nekakega franco-spaškega poizkusa, s katerim bi »rešili« religioz. Gorje, če bi se v resnici kdaj kaj takega uresničilo! Tak poizkus bi bilo edino upravičeno komunistično upanje, da dobi Italijo s kakšno ljudsko fronto v svoje roke.

Medtem pa se razraščajo na dnu italijanskega katolicizma novo samolastno gibanje, ki se poskuša uveljavljati izven kakršnegakoli političnega okvira. Je to ACLI (Associazione Cattolica Lavoratori Italiani), novo katoliško sindikalno gibanje, ki je zraslo v senci političnih nadlog in ki šteje nad en milijon članov. Na kongresu v Florenci se je gibanje proglasilo za edino resnično socialno gibanje modernega katolicizma. Postavilo se je v opozicijo proti CISL, katoliškemu sindikatu, ki jih vodi Pastore in ki so tesno povezani z DC.

Voditelji ACLI so nadalje izjavili, da bodo vse svoje sile posvetili izključno

sindikalnim, nepolitičnim ciljem. Novo gibanje, tako so proglasili, deluje samo po tovarnah in kmečkih domovih in v njih govori »Kristusov jezik«.

Fanfani je v nekem svojem govoru rotli pripadnike ACLI naj se vrnejo v strankin tabor, vendar je bilo vabilo med členstvom sprejeto zelo hladno. To pa pomeni pri prihodnjih volitvah za DC nekaj deset tisoč aktivistov manj, morda tudi nekaj sto tisoč glasov manj.

DC je zgubil na svoji prožnosti. Njeni voditelji pogosto pozabljajo, da je stranka postala v državi večinska stranka ne samo zato, ker bi njene zamisli in programi prepričevalno zajeli večino italijanskega naroda, pač pa so se številne množice volivcev zatekle pod okrilje DC iz obrambnih nujnosti proti komunizmu. Prav zato se v njenih vrstah pojavljajo gibanja za osamosvojitve. Če naj se v daljši bodočnosti tudi v Italiji polagoma izkristalizira politično življenje dveh vodilnih strank, potem je nujno potrebna širokoprstna in prožna politika vseh nekomunističnih gibanj, in prvi vrsti pa DC.

Koncertni večer

Komorni Duo Sancia (prof. Karlo Sancia violina in prof. Mirca Sancia klavir) priredi v sredo, dne 18. decembra t. l. ob 20.30 koncertni večer z izbranimi skladbami v dvorani Slovenske prosvetne Matice v ulici Machiavelli 22-II.

Vabljeni ljubitelji glasbene umetnosti. Vstop prost.

Branitelji devinsko-nabrežinske obale

Ze več kot leto dni je poteklo, odkar so titokomunisti s praznimi obljubami in običajnimi prisegami za obrambo naše slovenske obale pred raznarodovanjem sprejeli v roke nabrežinsko občinsko upravo, takoj nato pa so, kot navadno, na vse svoje obljube pozabili.

Dejstvo je, da ni bilo v Nabrežini po drugi svetovni vojni še nobene občinske uprave, ki bi bila tako neobogljeno uslužna vsaki komandi od koderkoli in ki ne bi bila zmožna upravljati drugih občinskih poslov, če izvajamo nadvse važno funkcijo izdajanja osebnih izkaznic. Naj navedemo v dokaz samo nekaj očitnih primerov.

Večkrat smo že pisali o slovenskih krajevnih napisih v naši občini, da niti ne omenjamo bojev, ki jih je prejšnja občinska uprava vodila za te napise in ki so še v spominu širši slovenski javnosti. Pričakovati je bilo, da se bo ta boj nadaljeval, in to ne samo zaradi omenjenih obljub in priseg, ampak tudi zato, ker so danes v občinskem svetu večino domačini, ki bi morali čutili to sveto dolžnost nasproti skupnosti in samim sebi. Danes pa se naši ljudje zažuden sprahujejo ob pogledu na italijanske napise na naših cestnih križiščih, kaj počenja naša občinska uprava. Morebitni izgovori, da jih je postavila Provinca, je jalov, ker stojijo omenjene table na občinskih tleh

in ker so v provincialnem svetu samem komunisti s slovenskimi glasovi krepko zastopani. In memorandum? Ali so morda razni trgovinski in zaslužkarski monopoli komunistične partije Slovenije ključ za razlago ter praktično izvajanje omenjenega in od komunistov samih svoječasno toliko opevanega memoranduma?

Nadalje, že drugo leto se je v Nabrežini — sruči našega Krasa — odprla nadaljevalna obrtna šola za vajence krajevnih industrij samo v italijanskem učnem jeziku, medtem ko prihaja večina obiskovalcev te šole prav iz industrijskega strokovnega tečaja v Nabrežini. Morda bi to lahko trpel v Rojčarji ali v ulici sv. Frančiška, za nas pa je to pravi škandal, za katerega nosi današnja komunistična občinska uprava popolno odgovornost zaradi svoje že omenjene splošne brezbriznosti in narodne mladenosti. In občinski odbornik za šolstvo, profesor Janko Jež, ki je tudi nastavljen na slovenski šoli, kaj pravi k temu?

In jagod tega rožnega venca še ni konec. Prve dni smo iz državškega časopisa zvedeli za drugo inteligentno potezo naših iznajdljivih občinskih očetov, in sicer, da je prefektura privolila v ustanovitve nove lekarnice v Sesljanu. Da je nova lekarna koristna Sesljančanom in Devinčanom, to razumemo in bi stvar kot taka zaslužila le ugodne komentarje. O-

Moskovski povratniki pripovedujejo...

Naši moskovski romarji, ki so se vrnili s kremelske krokače, z vso hvalno-žežnostjo oznanjajo — zaradi prejetih dobrot — vse podrobnosti o prebivanju medu in mleku po sovjetskem raj. Zahodni časniki, ki je bil precej let gost sibirskih kazenskih taborišč, pred tedni pa gost jubileja štiridesetletnice revolucije, tudi pripoveduje. Zato ne bo napak niti za naše čitatelje, niti za komuniste če slišijo še drugo plat zvona. Tudi za naše titovce, ki v teh dneh slavijo, bodo moskovski razgovori poučni. Ti razgovori so preprosti kot ljudje, ki so jih izustili. Odkrivajo pa dušo naroda, ki je tudi Stalinova okrutnost in Hruščeva osladnost nista umili. Človek je ostal človek.

Georgij Aleksandrovič koraka na čelu svojega polka. Na njegovem obrazu ni spone, niti veselja.

Leta 1953 sem ga spoznal v sibirskem kazenskem taborišču. Skupno z maršalom Zukovom je leta 1947 padel v nemilost. Zato so ga poslali v Sibirijo. Nekega dne so ga nenadoma odgnali od dela v pragozdu: Zukov je spet prišel v milost. Ko se je od nas poslovil, je imel na sebi polkovniško uniformo, ki mu jo je prinesel Zukovov zastopnik. Odtel je v Moskvo in prevzel važno mesto v vojnem ministru.

Sedaj spet koraka... Po navadi sem z njim spregovoril nekaj besed. Zdel sem izvedeti, kaj misli o odstavitvi Zukova. »Zlostem sem,« je dejal, »zelo žalosten. Vsi vedo, da je Zukov dober komunist in odličen vojak. Armada ga spoštuje in tudi narod.« — »Zakaj pa molčite,« sem povzdeval, »zakaj se ne branite?« — »To bi bilo prezgodaj,« tovariš, še prezgodaj.« Nekaj trenutkov se razmišljal, nato je de-

jal: »Mi smo prepričani socialisti; kot vojak moramo braniti našo deželo in njene pridobitve na zunaj. Borba za demokracijo in svobodo v notranjosti pa se nadaljuje. Ostajamo na straži, tovariši...«

Ta sedi med častnimi gosti na tribuni. Na ustih mu poigrava komaj viden smehljaj.

Takoj sem ga spoznal. Prvič sem ga srečal 1. 1947 v Berlinu. Kremelj ga je poslal v Nemčijo, da bi si ogledel proizvajalne metode in se pozanimal za raziskovalna dela. Takrat so ga prištevili med najvplivnejše ljudi sovjetske zasedbene oblasti.

Ko sem ga šest let kasneje spet srečal, sva bila sotrpina: transportni vlak naju je skupno pripeljal v sibirski kazenski taborišče. Vasilij Pavlovič je v Berlinu vse preveč ogledoval, poslušal in vsega preveč izvedel. Pri vsem tem je njegova vera v partijske dogme hudo trpela. Iz poslušnega tehnika se je preobrazil v samozavestnega znanstvenika.

Stalinova smrt ga je rešila kazenskega taborišča. V njegovi poletni hišici sva izmenjala nekaj spominov. »V resnici živim odlično,« mi je pripovedoval. »Imam udobno mestno stanovanje in lastno vozilo.« Vprašal sem ga, ali mu delo ugaja. »Zredno,« mi je odgovoril, »vsega imam, kar potrebujemo: asistente, inštrume, strokovno literaturo vseh dežel in sleherni finančni pomoč.« Spomnil sem ga, da tudi pred Stalinovo smrtjo ni bilo drugače. »In vendar. Odkar sem se vrnil iz Sibirije, sem se udeležil številnih mednarodnih kongresov v »mozemstvu«. Tega prej ni bilo.« — »Kakšen je njegov odnos do partije,« sem se povzdeval. — »Dober. Partija nam dopušča, da delamo. Ideoloških smernic pri znanstvenem delu ne poznamo. Imamo proste roke. V tem je tudi skrivnost naših velikih uspehov v preteklih mesecih.« Navdušen je pripovedoval o sputnikih in o misiji znanosti, ki v blagor človeštva raziskuje vseмирje. O vojni nevarnosti, raketah in bombah pa ni hotel slišati ničesar. — »Ali o tem tako misli tudi partija?« sem spraševal. Molčal je. Pa sem vrtil dalje: »Z boljševiškim sistemom ste se torej povsem pobotali?« Vasilij Pavlovič je ostal popolnoma miren. »Vi ste nestrpni, tovariš. Prav zahodni svet bi nas moral bolje poznati. Verujte mi: marsikaj se je spremenilo, odkar sva se zadnjič srečala. In še mnoge druge stvari se bodo predrugačile. O tem ste lahko prepričani! Sputnik ni zadnje presenečenje za svet...«

Ta stoji neke ob robu velike parade med množico gledalcev. Zadovoljno uživa blesk prazničnega dne in je vesel, da mu tri dni ni treba delati.

Spoznal sem ga v kazenskem taborišču v Sibiriji kot svobodnega državljana. Zato mi ni bilo težko, da sem med paradom začel z njim kratek razgovor. »Ne sprašuj me o politiki, tovariš,« se je otepal. »Nisem zato tu. Prišel sem na svet, da delam, da se poročim in imam otroke. Cimev več otrok, tovariš! Potprejiljo je občudoval vojaški pohod. »Včasih se mora človek oddahnuti, tovariš, in praznovati. Na te stvari se pri nas razumemo.« Njegov obraz je žarel od dobrosrčnosti. »Življenje je trdo, z vodko pa ga prenašaš. Kaj me zanima visoka politika. Ljubim matuško Rusijo. Gotovo morajo biti tudi ljudje, ki nam vladajo. Včasih morajo biti strogi, kot sem jaz z otroki.« Navdušen je zaploskal s potnikom, ki so korakali mimo. »Morate me obiskati. V veliki sobi visi na steni ikona (sveta podoba iz medi) in pred njo gori večna luč. Tudi danes še, tovariš! Le na sosedni steni se od časa do časa kaj spremeni,« se je namuzal. »Tu je visel nekoč — tega se še dobro spominjam — batjuška car. Potem ga je zamenjal Lenin. Takrat smo za nekaj trenutkov verjeli, da se je uresničil raj na zemlji. Pa je prišlo drugače. Kakor vidite pa sem še vedno živ. In potem je tu visela Stalinova slika, za njo pa kar trije očetje. Ničevol! Vse sem spoštoval — kaj naj bi tudi drugemu, storil? Moje življenje teče dalje... Bog naj nam ohrani mir!«

† Friderik Kerkoč

Na svojem domu v Kolonji je v torek, po dolgi bolezni, umrl znani tržaški lesni trgovec g. Friderik Kerkoč.

Po prvi svetovni vojni je živel v raznih krajih v Jugoslaviji in se uveljavil posebno v lesni stroki. Pokojnik je bil po rodu iz Vipave in mož, ki je užival splošno spoštovanje.

Po drugi svetovni vojni se je naselil v Trstu in tu nadaljeval z lesno trgovino.

Preostalom svojem času najiskrenejše sožalje.

PODPIRAJTE SDD

DAROV: V počastitev spomina pok. Andreja Sirca daruje za SDD Josip Karis in družina L. 2.000. — Prav prisrčna hvala!

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-76
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L. 30.—
Naročnina: mesečno L. 50.— letno L. 600.—
Za inozemstvo: mesečno L. 90.— letno L. 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Odgovorni urednik: Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Dogodki doma

STAVKA KOVINARJEV. Splošni stavki kovinarjev so se prejšnji teden pridružile tudi ostale kategorije. Istočasno pa so s protestno stavko tudi mali trgovci in obrtniki opozorili javnost in oblasti na nezadovoljstvo, ki vlada zaradi nameravane povišanja davčin in drugih javnih dajatev. S tem pa veriga stavk ni končana. Verjetno se medni spor ne bo zaključil dokler bodo delodajalci vztrajali na razliki med prejemki tržaških delavcev z onimi v Genovi. Trmoglavost delodajalcev je vsekarer nerazumljiva.

MESTNA CISTOCA. Na tržaški občini se resno ukvarjajo z mislijo, da bi čistilne ulice in sploh vsa dela, ki spadajo v delokrog Mestne čistote, oddali v roke zasebnim pobudi. Tržaški mestni svet se je zavedo že večkrat ukvarjal in o njej razpravljali. Sindikalne organizacije se tej pobudi upirajo iz čisto politično-ideoloških razlogov. Ze vnaprej namreč obdolžujejo zasebnike, da bi ti še bolj izkoriščali zaposleno delavstvo in jim krutili njihove pridobljene pravice. Pogoj morebitne izločitve javne čistote v zasebne roke nam niso znani, mnenja pa smo, da bi bila prva dolžnost občine, da delavstvu zagotovi vse njihove pridobljene pravice, prav tako pa, da tudi ne izroča zasebnikom svobodne pobude zvišanje pristojbin od meščanov. Vemo, da je Mestna čistota drago podjetje, zato bi morali predvsem razmišljati o tem, kako podjetje finančno sanirati.

ACEGAT. Vesti o ponovnem povišanju tramvajskih vozovnic, električne energije, plina in vode so upravičeno vznemirile meščane. Dragin'a narašča iz dneva v dan, zasluzki pa se v istem tempu niso. Acegat je izredno potratno podjetje, o čemer so v mestnem svetu tudi že večkrat razpravljali. Potrebna bi bila nujna komercializacija podjetja, in to je v prvi vrsti korenito znižanje izdatkov. Mnogi so mnenja, da bi podjetje v zasebnih ro-

kah bolje uspevalo, ker bi zasebna pobuda pršla do vse večjega učinka. Kako potujejo podjetja v rokah skupnosti, dokazujejo komunistične države. Tudi taki rešitvi se upirajo politično dirigirani sindikati. Vsekakor pa smo mnenja, da takih ukrepov ne bi smeli utvajati prefekturni komisar, pač pa, da to lahko stori samo svobodno izvoljena bodoča mestna uprava.

PRVA NESOGLASJA V POKRAJINSKEM SVETU. V ponedeljek 25. novembra se je sestel pokrajinski svet. Ze ob samem začetku se je komunistični svetovalec Tominec predložil protestno resolucijo zaradi številčnega omejevanja prireditve odprdnosti gibanja, ki je bilo napovedano za 24. novembra. Resolucija je bila sestavljena v tipično komunističnem žargonu. Predsednik pokrajinskega sveta, prof. Gregoratti, je izjavil, da resolucije ne more sprejeti, ker to upravljanje ne zadeva pokrajinskega sveta. Devet komunističnih svetovalcev je iz protesta zapustilo sejo dvorano. To je prvi resnejši primer nesoglasja v pokrajinskem svetu. Po odhodu komunističnih svetovalcev je svet sprejel več sklepov upravnega značaja, med temi tudi sklep o štipendijah pokrajinske uprave. Svet je odobril tudi 6.600.000 lir pokrajinski ustanovi za tujski promet.

BANKOVCI PO 1 IN 2 LIRI NEVELJAVNI. Papirnati bankovci po 1 in 2 liri so s 30. novembrom izgubili zakonito velja-

vo. Finančna ravnanstva te bankovce sprejemajo še do 31. decembra 1957.

OKLEPNICA »GIULIO CESARE«, ki jo je Italija morala izročiti Sovjetski zvezi na račun vojne odškodnine ter so jo Sovjeti preimenovali v »Novobroški«, se je 29. oktobra 1955 potopila. To se je zgodilo v sovjetski črnomorski vojni luki Sebastopol. Rešilo se je samo 21 mož posadke. Do nesreče, ki so jo dve leti držali v največji tajnosti, je prišlo; ko je oklepni- ca zadel na neko nemško mino.

SLOVENSKI TURISTI so v zadnjih dneh v Trstu izredno številni. Italijanskemu konzulatu v Zagrebu je bilo predloženih kar 3 tisoč prošnje za vizume. Dnevno prihaja v mesto po šest in tudi več avtobusov iz Ljubljane. Dolga je pot iz Ljubljane v Trst. Nekateri avtobusi so odšli ob treh zjutraj, prispeli pa so ob 9. uri. Sest polnih avtobusov po 100 km potil Pika in Ficko bi si morala ogledati prizore v ulici Ciglerne. Morda bi jima bistvo Titovine nekoliko zbristilo v istovrstnem možganu. Morda bi jima tudi srce pospešeno zanočalo. Pa naj so to stuje selukie in ne domači urabci... In vendar so ti avtobusi, bolje poznani v njih, živa in poučna slika Titovega raja, ali bolje Titove raje, saj med njimi ni nobenih razrednikov. In vendar čukajo po tržaških strelah urabci, da so oni edini domoljubi. Naši manderjarji pa dobro vedo za vrabčje zasluge ob selvi in letini. Pika.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znanem sporočamo tužno vest, da je 26. novembra 1957 po dolgi bolezni izdihnil svojo plemenito dušo gospod

Friderik Kerkoč

lesni trgovec.

Pogreb dragega pokojnika je bil 28. novembra ob 15. uri iz barkovljanske kapele na pokopališču v Barkovljah.

Užaloščena soproga FRANZI in sinova FRIEDI in PETER

Trst - Dunaj - Treviso, 29. nov. 1957.